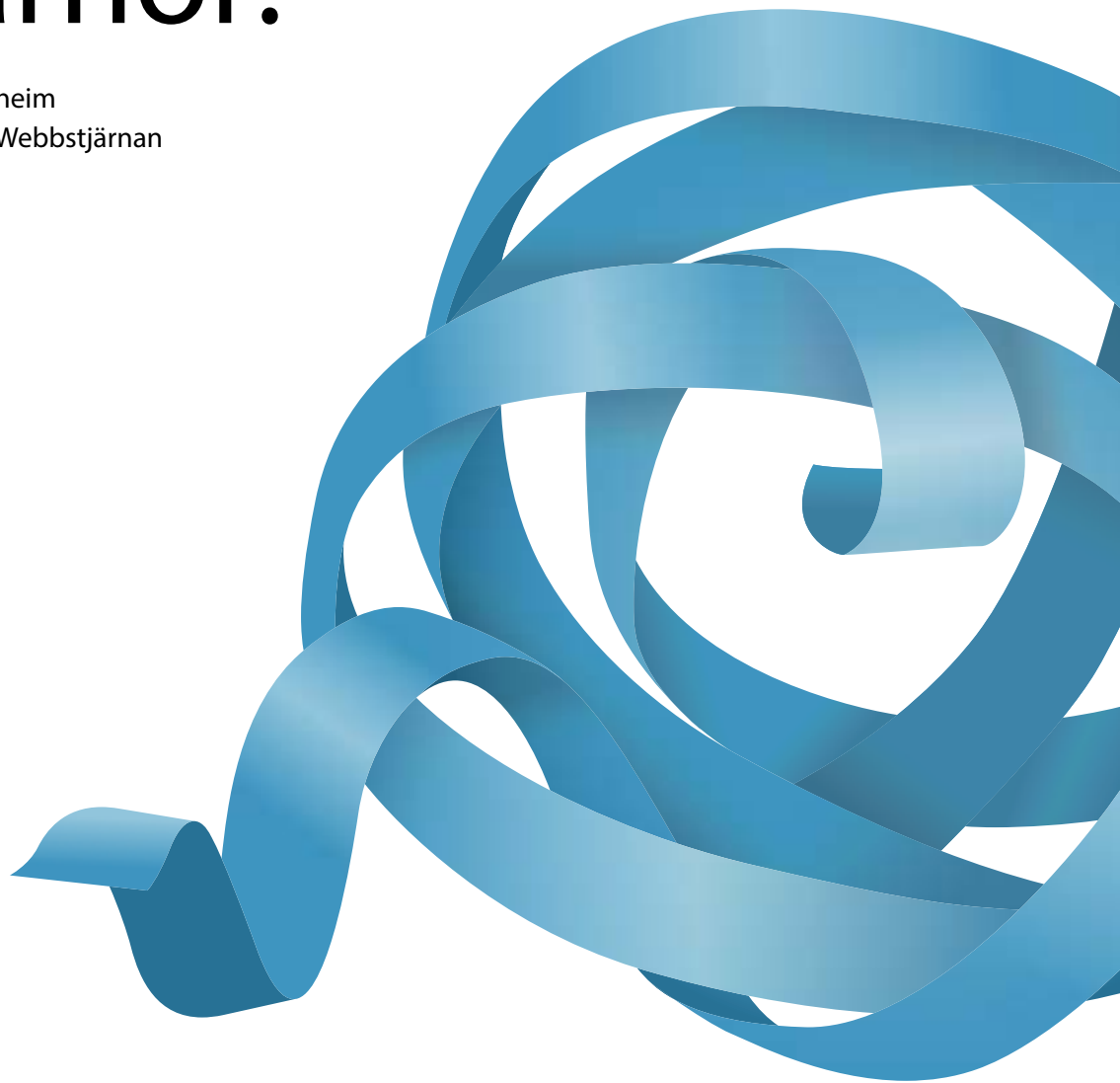

Lektionsövningar i nätetikett
årskurs 6–9

Schyssta stjärnor!

Filippa Mannerheim
på uppdrag av Webbstjärnan

.se | webbstjärnan

Om .SE (www.iis.se)

.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) är en oberoende allmännyttig organisation som verkar för positiv utveckling av Internet i Sverige. Vi ansvarar för Internets svenska toppdomän .se, med registrering av domännamn samt administration och teknisk drift av det nationella domännamnsregistret.

Om Webbstjärnan (www.webbstjarnan.se)

Webbstjärnan är en del av .SE:s satsningar för att utveckla Internet och Internetanvändandet. I korthet går det ut på att vi ger lärare och elever som är verksamma i den svenska skolan möjligheten att få lära sig mer om hur Internet fungerar genom att delta i tävlingen Webbstjärnan. Webbstjärnan är en skoltävling om att publicera sitt skolarbete på Internet, och såväl grundskole- som gymnasieelever kan delta.

På Webbstjärnans webbplats kan du ta del av guider, anmäla dig till workshops (eller webbkurser) för att komma igång med din webbplats samt ladda ner lärarhandledningar.

Detta får du som deltar i Webbstjärnan:

1. Kostnadsfritt utbildningsmaterial, fria läresurser och lärarseminarier, bland annat om att skriva webbanpassat, arbetsprocessen i webbprojektet och om källkritik och upphovsrätt på nätet.
2. Webbhotell och valfri ledig .se-adress så länge din sajt är med i Webbstjärnan.
3. Verktyg för webbpublicering.
4. Support från Webbstjärnan

De lag som uppfyller våra grundläggande villkor får diplom.

Du kan anmäla lag hela hösten och under första delen av vårterminen. Tävlingen avslutas innan sommarlovet då vinnarna koras på vår stora prisutdelning.

Innehåll

Skolans värdegrund och uppdrag (Lgr 11)	3
Förord	4
Tio tips till läraren för schyssta webbstjärnor i klassrummet	5
Elevuppgifter	
Berätta för mormor	6
Vad är internet och vad är irl?	7
”På nätet kan jag vara mig själv!” – Diskutera påståendena	8
Får man peta sig i näsan när man chattar? – Eller vad menas med nätetikett egentligen?	9
Kommentera mera! – Diskutera kommentarerna på Youtube	10
Sant eller falskt? Fyra frågor om nätet	11
Anonymitet på nätet	13
”Gå tillbaka till spisen, gnällkärning” – Om hur vi kommenterar på nätet	14
”Men det var ju bara ett skämt...” – Diskutera en kortfilm om facerape	15
”Du är född till en hora, när ska du fatta...” – Diskutera en film om nätmobbning	16
En helt vanlig vecka på nätet – Kanske inte för dig men för någon annan	17
Vi är vad vi delar – Vilken bild får andra av dig på nätet?	19
”Luv u gumman <3 <3 <3!!!” – Vårt språk i sociala medier	20
Schyssta stjärnor! – Det här är vi på nätet	21
Klassens budord för hur man är bra på nätet	22
Slogan för klassbloggen	23
Referenser och inspirationsmaterial	24

Skolans värdegrund och uppdrag (Lgr 11)

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen

Läraren ska

- klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet,
- öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem,
- uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling,
- tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och
- samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete

Till läraren

Webbstjärnor – vi fyller nätet med bra innehåll

Internet ger oss fantastiska möjligheter – också till lärande! Genom att blogga eller göra en webbplats med oss på Webbstjärnan har du som pedagog redan tagit undervisningssteget ut på nätet och har genom det en självklar ingång till spännande diskussioner med dina elever om vad som händer mellan människor där.

Så hur gör vi för att skapa trygga och schyssta elever på internet? Jo, vi gör precis på samma sätt som vi gör för att skapa trygga och schyssta elever på skolgården och i klassrummet – vi är engagerade vuxna som pratar med våra elever om hur man beter sig schysst och bra!

Att lära ut nätetikett kräver inga specialkunskaper. Som lärare jobbar du redan professionellt med alla de situationer som uppstår mellan eleverna. Nätet är bara ytterligare en arena där de – liksom vi – rör sig på.

När vi vuxna visar ett respektfullt intresse och öppnar upp för dialog om tillvaron på nätet, signalerar vi att våra aktiviteter i sociala medier är lika verkliga och viktiga som hur vi beter oss mot varandra i klassrummet och på skolgården.

Några skillnader mellan skolgården och internet finns dock: På nätet riskerar eventuella kränkningar att nå många fler, de sprids snabbt, man vet inte alltid vem förövaren är och den som drabbas får heller ingen fristad då kränkningarna kan fortsätta även efter skoltid. Det är viktiga skillnader vi kan prata med eleverna om.

Säkerligen kan många ungdomar ibland mer än vi vuxna om vad som händer på nätet. Det vi kan bidra med är vårt genuina intresse och kunskapen att problematisera det som händer i mellanmänniskliga relationer! Vi hoppas att uppgifterna i det här materialet kan bli ett stöd i det arbetet.

Du kan anpassa övningarna efter dina elevers förkunskaper och era lektionsaktiviteter. Om du tycker att en uppgift är passande men litet för svår kan du göra den i helklass med större lärarstöd eller bara välja att jobba med några av frågorna i den.

- Låt er inspireras av goda exempel för att tillsammans hitta verktyg för livet på nätet!
- Skapa en positiv stämning i klassen när ni bloggar tillsammans!
- Kontakta oss gärna om det är något du saknar eller undrar över!

Lycka till önskar vi på Webbstjärnan!

”Var inte rädd för tekniken, du behöver inte förstå den för att hjälpa barnet. Det handlar i grund och botten om sociala relationer och hur man ska hantera dem.”

Ann Frisé, professor i psykologi som forskat om nätmobbning.

Till läraren

Tio tips till läraren för schyssta webbstjärnor i klassrummet

1. Prata om hur man gör när man är schysst på nätet. Håll klassrumsdiskussionen levande!
2. Visa nyfikenhet och intresse för dina elevers nätaktiviteter
3. Använd dina elever som kunskapskällor i samtalen
4. Prata om och lyft fram positiva alternativ till dåliga nätbeteenden
5. Diskutera vad man kan göra om något ändå hänt
6. Var själv en positiv och trygg förebild
7. Prata om skolans nolltolerans mot kränkningar – även på nätet
8. Skriv in hur skolan ska hantera kränkningar i sociala medier i skolans handlingsplan mot kränkande behandling
9. Skaffa kunskap och skapa samsyn på skolan
10. Samverka med hemmet för många trygga vuxna runt eleverna

Skolans ansvar vid kränkningar på nätet

All personal har enligt Skollagen en skyldighet att agera om ett barn eller en elev anser sig vara utsatt för kränkande behandling. Skolan är skyldig att anmäla, utreda och vidta åtgärder vid påstådda kränkningar, på nätet som på skolgården, även om de skett på elevens fritid om de har koppling till skolans verksamhet. (Läs mer i 6:e kapitlet i Skollagen)

Till eleven

Berätta för mormor

Tänk dig att din mormor ber dig berätta litet om nätet och vad man gör där. Mormor är 95 år, gillar krukväxter, bingo, matlagning och att bläddra i fotoalbum med familjebilder. Hon kan absolut ingenting om internet så det gäller att du verkligen försöker förklara för henne på ett så bra sätt som möjligt.

1. Förklara för mormor vad internet är, så att hon förstår.
2. Berätta om de tre vanligaste platserna många ungdomar besöker idag. Vad gör man där? Ge några exempel och förklara. Mormor vill också veta *varför* så många gillar att vara där – förklara för henne vad man som ung får ut av det.
3. Presentera några uttryck som unga ofta använder när de skriver till sina kompisar på mobilen eller på nätet. (Mormor kan bara "LOL".) Presentera några till som är bra att kunna och översätt dem för mormor.
4. Mormor är nu väldigt sugen på att själv testa det där med internet. Vad tycker du hon ska börja med? Något speciellt spel, forum eller aktivitet du kan tipsa om – du vet ju vad hon gillar! Beskriv för henne vad hon kan göra, varför du rekommenderar det och ge henne några kloka råd om vad hon ska tänka på.

Till eleven

Vad är internet och vad är irl?

Frågor

1. En del vuxna brukar skilja på att vara ute på nätet och att träffas irl, i verkliga livet, alltså utan tekniska hjälpmedel. Livet på nätet och livet irl – vilka skillnader och likheter finns egentligen? Ge några exempel och förklara hur du menar.
2. Varför tror du en del vuxna gör en sådan strikt uppdelning? Är det rätt att se det som olika världar eller är båda ”verkliga livet”? Motivera hur du resonerar.
3. Är du samma person på nätet som irl eller inte? Motivera ditt svar och ge gärna något exempel.
4. Påverkar hur du är och vad du gör på nätet hur du är irl? Om ja – hur då i så fall?
Om nej – varför inte?

Till eleven

”På nätet kan jag vara mig själv!”

Diskutera påståendena

Sitt i smågrupper och diskutera påståendena. Håller ni med eller inte? Motivera era åsikter, gärna med exempel och alternativ. Prata om några av påståendena i helklass.

Emil, 13: På nätet kan jag vara mig själv, typ mer ärlig, skämta och så.
Det känns lätt att umgås där på något vis

Mikkal, 16: Jag tycker det är okej att skriva ”bajsunge” till nån man känner.
Litet knäpp kan man väl få vara, bara för det är man ju ingen douchebag!

Foujan, 14: Om någon skriver något som jag inte tycker är okej brukar jag
bara säga ifrån.

Elmo, 14: Jag tycker det är mycket lättare att vara snäll mot nån på nätet. Man
”likar” ofta när nån säger nått kul eller bra.

Johan 17: Jag har sett vuxna bråka på nätet och vissa som berättar jätteper-
sonliga saker om sig själva. Man måste tänka efter litet. Allt kan spridas och
finnas kvar någonstans även om de tar bort det när de ångrat sig nästa dag.

Nathalie, 10: Jag får inte lika många likes på mina bilder som dom andra
tjejerna i klassen. Ibland känns det jobbigt. Jag tänker mycket på det.

Diana, 12: Vår lärare är facebook-vän med alla i klassen som vill. Jag är vän
med honom för då kan vi snacka litet där också, inte bara på lektionerna.

Alice, 16: Ibland kan det ju vara kul när någon trackar ned på ett roligt sätt
på någon på nätet. Då är det mer humor tycker jag och jag gör ju inget taskigt
själv, bara läser.

Mirjam, 15: Internet är ingen farlig plats som många vuxna tror! Jag hänger
med kompisar, träffar nya vänner, lyssnar på musik, ser film, spelar spel och lär
mig saker.

Till eleven

Får man peta sig i näsan när man chattar? – Eller vad menas med netetikett egentligen?

”Smaska inte när du äter!” ”Träng dig inte i kön.” ”Lägg inte din väska på tågsätet bredvid dig”. Det finns många etikettregler* för hur vi bör bete oss när vi är bland andra människor på jobbet, på bussen eller när vi går på fest. Men vilka regler och normer för mänskligt umgänge gäller på nätet?

Frågor

1. ”Vett och etikett” brukar man kalla de skrivna och oskrivna regler som vi människor hittat på för att kunna umgås med varandra på ett trevligt och hänsynsfullt sätt. Kan du komma på några etikettregler (skrivna eller oskrivna) som ni har på skolan?
2. Vilka gyllene regler finns för hur vi bör bete oss mot varandra på nätet? Fundera och nämn några exempel.
3. Kan du ge några exempel på brott mot etiketten på nätet?
4. Hur vill du själv att andra ska vara mot dig på nätet? När du pratar med någon? När någon ger dig en kommentar? När du delar dina egna fotografier? Ge exempel från olika situationer.

* Etikettregler: skrivna och oskrivna regler för hur man bör bete sig när man umgås med andra människor. Etikett kan skilja sig mellan olika kulturer och tidsåldrar.

Till eleven

Kommentera mera! – Diskutera kommentarerna på Youtube

Jobba parvis eller i smågrupper. Välj ett musik- eller filmklipp som ni gillar eller nyligen sett på Youtube och som har många kommentarer. Läs igenom några av kommentarerna till klippet.

Frågor

1. Vad tycker andra om klippet? Vad skriver de som uttrycker sig positivt? De som uttrycker sig kritiskt? Vad skriver de som skämtar eller bara fjantar sig? De som inte alls kommenterar klippet utan vill något annat med sin kommentar? Ge några exempel.
2. Är det någon av kommentarerna som ni tycker passerar gränsen för vad som är okej. Om ja – varför i så fall? Om nej – varför inte?
3. Diskuterar personer också med varandra i kommentarsfältet? Vad pratar de i så fall om?
4. Tror ni att den som lagt upp klippet läser kommentarerna till det? Varför – varför inte? Hur tror ni att det skulle kännas för personen att ta del av åsikterna där?
5. Gå in på youtubes hjälpsida och läs igenom råden som ges under ”Tips och råd”. Följer ni råden när ni är ute på nätet? Vilka råd tycker ni är klokast? Är det något råd som inte fungerar eller inte är särskilt bra? Fattas något råd? Diskutera och motivera era svar.

Länk till YouTubes hjälpsida med ”Tips och råd”

https://support.google.com/youtube/answer/2802268?hl=sv&ref_topic=2803240

Till eleven

Sant eller falskt? Fyra frågor om nätet

Testa dina kunskaper

	Sant	Falskt
1. Jag får googla fram en bild och publicera den på min blogg så länge jag har en länk till platsen där jag hämtade den.	☐	☐
2. Om en klasskamrat skriver taskiga sms till mig efter skolan är mina lärare skyldiga att hjälpa mig.	☐	☐
3. Det är inte straffbart att sprida falska rykten om någon på nätet.	☐	☐
4. Det är olagligt att gå in på någons facebook-konto utan lov	☐	☐

Till eleven

FACIT: Sant eller falskt? Fyra frågor om nätet

1. Jag får googla fram en bild och publicera den på min blogg så länge jag har en länk till platsen där jag hämtade den.

Falskt: Upphovsrättslagen gäller fullt ut på internet. Det innebär att man *inte* får ta en bild man googlat fram och publicera den på sin blogg även om man hänvisar till källan med en länk, om det inte uttryckligen står att bilden är fri att använda. Om man hittar en bild man vill publicera på sin blogg ska man kontakta upphovsmannen och fråga om lov.

2. Om en klasskamrat skriver taskiga sms till mig efter skolan är mina lärare skyldiga att hjälpa mig.

Sant: En lärare som får reda på att en elev kränkt en annan elev måste enligt lag genast göra något åt det. Det gäller oavsett om kränkningen skett i skolkorridoren eller på nätet så länge kränkningen har ett samband med verksamheten i skolan, (vilket det har i det här exemplet eftersom eleverna går i samma klass.) Då är skolan skyldig att utreda och åtgärda kränkningarna.

3. Det är inte straffbart att sprida falska rykten om någon på nätet.

Falskt: Att hota eller förtala någon är lika olagligt på Facebook, Instagram, Youtube som i skolan och på stan. Det som är olagligt offline är det också online.

4. Det är olagligt att gå in på någons facebook-konto utan lov

Sant: Det kallas dataintrång och kan ge böter eller fängelse i max två år, även om man inte skriver något inlägg utan bara läser. Anders Ahlqvist, IT-brottspecialist på Rikspolisstyrelsen, jämför det med att glömma att låsa lägenhetsdörren. Ingen har då rätt att gå in bara för att det är olåst. Det är dock inte särskilt vanligt att polisen utreder brott som rör facerape.

Till eleven

Anonymitet på nätet

Kan vi vara anonyma på nätet? Ja, på ett sätt kan vi det. Till exempel kan vi kommentera eller publicera saker utan att avslöja för andra vilka vi är.

Nätets möjlighet till anonymitet kan användas på olika sätt. Den kan underlätta när man behöver prata eller ställa frågor om viktiga och kanske känsliga ämnen utan att behöva berätta vem man är. Ibland behöver någon kunna rapportera om missförhållanden på företag och myndigheter utan att riskera att bli avslöjad och uthängd. Men anonymiteten på nätet kan också användas av kriminella för att sprida barnpornografi, till rasistisk propaganda, ryktesspridning, näthat, "nättrollande" och liknande.

Men helt anonyma är vi ändå inte. Vi lämnar vi alltid mängder av digitala spår efter oss när vi surfar, e-postar eller laddar ned filer. Om ett brott begås på nätet har polisen möjlighet att kräva ut information från internetleverantören om vem som står bakom abonnemanget för att ta reda på vilken dator eller mobil som informationen kommer ifrån. Avslöjanden om att den amerikanska säkerhetsmyndigheten samlar in data både från Facebook och Google har upprört många. Allt fler företag erbjuder idag så kallade anonymiseringstjänster som suddar ut ip-numret så att du inte ska kunna bli spårbar.

Vad anser du själv? Är det en demokratisk rättighet att kunna vara anonym på nätet eller är det ett utslag av feghet och något vi inte kan förvänta oss i framtiden? Diskutera!

Frågor

1. Hur viktigt är det att vi – om vi önskar – kan vara anonyma på nätet? Vilka fördelar och nackdelar finns? Ge några exempel och motivera hur du tänker.
2. Vad skulle ett eventuellt förbud mot anonymiteten innebära? För dig personligen? För andra? För oss som medborgare i en demokrati? För människor i en diktatur?
3. Är det skillnad på hur vi uttrycker oss när skriver under ett anonymt alias, tror du? Beter man sig annorlunda?

Till eleven

”Gå tillbaka till spisen, gnällkärring” – Om taskiga kommentarer på nätet

Tidningar har ibland tvingats låsa kommentarsfunktionen till vissa av sina artiklar för att kommentarsfälten svämmat över av hat och kränkningar. Även vissa vuxna har svårt att hålla en god samtalsston ibland.

Kerstin Alex är journalist. När hon totalsågade spelet *Neverdead* i Aftonbladet orsakade det många upprörda kommentarer.

Frågor

1. Vad tycker du om Robert och Antons kommentarer?
2. Har du själv sett liknande kommentarer? Vad gjorde du då?
3. Hur kunde Robert och Anton ha uttryckt sina åsikter istället? Ge något förslag.
4. Journalisten Kerstin Alex var själv tuff i sin recension av spelet. Kan en skarp artikel orsaka fler elakheter från läsarna, tror ni? Vad bör journalister tänka på för att själva hålla en schysst ton när de recenserar eller tycker till?
5. Om Robert och Anton ångrar sina kommentarer i efterhand – vad kan de göra? Kom med förslag.

Du din...bredmun!

Under Medeltiden såg man allvarligt på om någon sa elaka saker till någon annan. Kallade man någon för "fyllehund", "tjuv" eller "hora" kunde man få dryga böter, till och med spöstraff!

Till eleven

”Men det var ju bara ett skämt...” – Diskutera en kortfilm om facerape

Sara glömmer att logga ut från Facebook och Anton facerapar henne. Då börjar fler och fler skriva elaka kommentarer till Sara. Det som var tänkt att vara ett skämt blir istället till en obehaglig situation som Anton inte vet hur han ska ta sig ur. Se kortfilmen och arbeta med frågorna.

Länk till filmen *Facerape*: (SVT:s sajt 15. Filmen är 5 min lång.)

<http://www.svt.se/15/filmer/kompisar/facerape>

Frågor

1. Vems är ansvaret för att det blev som det blev? Saras? Antons? Klasskamraternas? Motivera.
2. Kan facerape vara kul utan att vara elakt?
3. När går en facerape över gränsen?
4. Vad tycker du att Anton ska göra nu?

Till eleven

”Du är född till en hora, när ska du fatta...” – Diskutera en film om nätmobbning

15-åriga Fanndis blir mobbad och hotad, både i skolan och på nätet. När hennes mobbare spelar in och publicerar en kränkande låt om henne väljer hon att polisanmäla. Filmen bygger på ett autentiskt fall. Se filmen och arbeta med frågorna.

Länk till filmen *Internettrakasserier* (UR, 28 min):

<http://www.ur.se/Produkter/167101-Justitia-Internettrakasserier?q=internettrakasserier>

Filmen är tillgängligt t.o.m 31 mars 2014. Sedan under UR Access.

Frågor

1. Vad gör mobbarna mot Fanndis? Ge några exempel.
2. Hur agerar Fanndis lärare? Finns det något annat läraren kunde ha gjort – vad i så fall?
3. Vad säger lagen om mobbning?
4. I filmen talar man om förtal. Vad är det?
5. Vad tyckte Fanndis själv var jobbigast?
6. Vad fick de som mobbade Fanndis för straff? Vad anser du om det?
7. Gjorde Fanndis rätt som polisanmälde? När skulle du själv välja att polisanmäla någon som var elak mot dig?
8. Hur tycker du att vuxna och elever bör jobba för att förebygga och utreda mobbning mot elever?

Innan du lägger ut något på nätet – bild, film, låt eller text – fråga dig själv:

Känns det okej om alla i klassen ser det här? Mina föräldrar? Mina lärare? Hela Sverige?
Kan jag stå för detta – idag? I morgon? Svarar du nej på någon fråga – fundera på om det verkligen är rätt att lägga ut det!

Till eleven

En helt vanlig vecka på nätet (1/2)

– Kanske inte för dig men för någon annan...

En helt vanlig vecka på Instagram

● visomhatar [redacted] Shit sikken fjortis, hon är så jävla ful hur kan ni idioter gilla henne, fucking jävla lögnare..

fuck so [redacted]

Varför är hon en sånn jävla bitch
lallafall följ ni som hatar So [redacted]

● visomhatar [redacted] Tja, ditt äckel, dö. @ [redacted]

visomhatar [redacted] 16h
Lyssna här era idioter, hon är en ful hora som inte förtjänar att leva, hon kan gå och dö, hejdå era idioter.

visomhatar [redacted] 1d
tack för alla kommentarer, men jag fattar inte varför ni står upp för henne. Hon är dum, patetisk och har ni äns sett hennes utseende. Hela världen hade mått bättre utan henne. Kom igen hjälp mig att trycka ner hon riktigt hårt.

● visomhatar [redacted] Bara dö din fitthora.
visa alla 13 kommentarer

● visomhatar [redacted] Varför finns hon, asså alla vill att du ska dö din jävla bitch, sluta lek dig. Ingen gillar dig gå och dö ditt jävla cpbarn, har du äns tittat dig i speglen, asså jag hade tatt självmord om jag var du. @ [redacted]

Ett hatkonto på Instagram. Hämtad från Hans Kullins blogg *Sociala medier*

<http://www.socialamedier.com/2013/06/24/unga-mobbas-pa-hatkonton-instagram/>

Till eleven

En helt vanlig vecka på nätet (2/2) – Kanske inte för dig men för någon annan...

Frågor

1. Hur tror ni den person som blir utsatt för hatkontot känner sig?
2. Hur kan en person få för sig att skapa ett sådan här hatkonto, tror du?
3. Vad tycker du man ska göra om man blir utsatt? Vad kan man göra som åskådare?

Om du råkar ut för något

1. Dokumentera! Gör en skärmdump, spara bilderna eller sms:et. Konkreta bevis gör det lättare att ställa de skyldiga till svars.
2. Tala med någon vuxen – dina föräldrar och/eller lärare eller någon annan du har förtroende för.
4. Om kränkningarna spridits – be om hjälp att få bort dem från nätet.
5. Anmäl kränkande innehåll som skräppost eller olämpligt innehåll, blockera eller rapportera. Du behöver inte själv vara utsatt för att anmäla!

Till eleven

Vi är vad vi delar – Vilken bild får andra av dig på nätet?

Vem är du på nätet? De som inte känner dig kan ändå få en uppfattning om vem du är genom de bilder du lägger upp på Instagram, vad du skriver på facebook, vilken musik du lyssnar på, vilka filmer du väljer att gilla och dela med andra.

Utgå från platser där du brukar vara på nätet och där du inte är anonym.

Välj några exempel som du tycker är typiska för dig – bilder eller filmer du lagt ut, inlägg du skrivit, saker du delat och kommentarer du gett. Beskriv några av dina vanligaste nätaktiviteter och reflektera över vilken bild du ger av dig själv till andra. Var så ärlig du bara kan!

Frågor

1. Vilka platser syns du på? Ge några exempel och berätta vad du gör där.
2. Är det något intresse du har som dominerar? Vad? Hur märks det?
3. Vad handlar dina inlägg om? Ge några exempel och kommentera dem.
4. Hur uttrycker du dig när du skriver om något? Ironiskt? Trevligt? Retsamt? Poetiskt? Slarvigt? Med vilka förkortningar och symboler? Ge exempel och beskriv.
5. Hur kommenterar du andras inlägg och material?
6. Vad är typiskt för det du delar till andra – bilder, filmer, musik, inlägg osv? Hur kommenterar du det?
7. Vad föreställer de bilder och filmer du lägger upp? Vad förmedlar de? Ge några exempel. Vilken uppfattning får man av dig som person utifrån dina bilder?
8. Vilken uppfattning skulle någon som inte känner dig, (exempelvis en framtida arbetsgivare som googlat dig) få av dig tror du? Gör ett personporträtt av din nätprofil utifrån svaren på frågorna.

Till eleven

”Luv u gumman <3 <3 <3!!!” – Vårt språk i sociala medier

”Vad sjuk du är!!!” har du kanske skrattande hört någon säga till sin kompis i korridoren, möjligen med en vänskaplig knuff för att betona att det bara är ett skämt. Men hur kan samma mening uppfattas om vi skriver den till någon på nätet?

När vi pratar med varandra använder vi oss av kroppsspråk som gester och tonfall för att förtydliga vad vi menar – ett slags *språksignaler*. Om vi råkar göra någon ledsen kan vi oftast se det på personen vi talar med och rätta till. Men på nätet eller mobilen måste vi tolka det någon skriver utan stöd av kroppsspråket. Istället använder vi ofta smajlisar, versaler, ”internet memes”* osv. Språket blir mer kortfattat, ibland slarvigare eftersom vi skriver snabbt och använder många förkortningar. Att överdriva litet är vanligt – både när det gäller kärlek och hat.

Frågor

1. När använder du smajlisar, förkortningar och ”internet memes”? Vilka använder du för att säga vad? Ge exempel!
2. Vilka fördelar finns det med att använda symboler istället för ord? Nackdelar?
3. Hur gör du för att det inte ska bli missförstånd när du skriver på nätet eller i mobilen?
4. Vi använder ofta starka, överdrivna och värdeladdade ord när vi pratar med varandra på nätet. Finns det en risk att vårt tillspetsade skriftspråk på nätet öppnar upp för missförstånd och konflikter eller förstår man alltid vad alla menar? Motivera.
5. Vissa menar att vårt språk avslöjar vilka värderingar och vilken attityd vi har. På vilket sätt berättar vårt språk något om oss som personer?
6. Påverkar ditt nätspråk hur du skriver i andra sammanhang?
7. Kan nätet uppmuntra till språklig kreativitet? Hur i så fall?

* Internet meme: En bild, film, symbol eller liknande som spridits på nätet och blivit så populär att många känner igen den och förstår den (ofta skämtsamma) betydelsen av den.

Till eleven

Schyssta stjärnor! – Det här är vi på nätet

Hur ska vi i vår klass vara mot varandra och andra på nätet? Vad tycker vi är okej att skriva och lägga upp på vår blogg?

Vi ska nu skapa ett gemensamt *manifest* genom att bestämma och beskriva hur vi ska vara mot varandra och andra på nätet.

Diskussionsfrågor:

Ge konkreta förslag eller exempel vid varje fråga.

1. Hur ska vi göra för att vara schyssta mot varandra och andra på nätet?
2. Hur ska vi göra för att vara så trovärdiga och pålitliga vi kan när vi bloggar?
3. Hur ska vi göra när vi hänvisar till våra källor? Varför är det schysst att göra så?
4. Hur ska vi göra när vi vill använda material – text, bild, film, ljud – som andra än vi själva skapat? Vad är viktigt att tänka på då?
5. Vilket språk ska vi ha när vi skriver inlägg och kommentarer? Vad kännetecknar en schysst ton? Vilket språk ska vi inte använda och varför?
6. Vad gör vi om får en elak kommentar från någon utifrån på vår blogg?
7. Hur gör vi för att ge varandra feedback på ett så positivt och utvecklande sätt som möjligt?
8. Vilka saker ska vi inte göra för att det är olagligt eller bara taskigt?
9. Webbstjärnan är också en tävling. Vad kännetecknar en god vinnare? En god förlorare?
10. Övriga förslag?

Schyssta stjärnor i menyn

Tips: Skapa gärna en menyflik, förslagsvis under "Om-sidan" som får heta "Schyssta stjärnor". Publicera de gemensamma reglerna där så att besökare kan läsa om hur klassen kommit överens om att vara på nätet.

Till eleven

Klassens budord för hur man är bra på nätet

1.

2.

3.

4.

5.

Till eleven

Slogan för klassbloggen

Vi ska nu välja en schysst slogan för vår blogg – en slogan som säger något om vilka vi är som webbstjärnor. Här följer några förslag men sloganen får gärna innehålla bloggens namn, rymma eller på annat sätt vara slagkraftig och rolig.

Nätrespekt!

Hellre en ☺ för mycket än en för lite!

Vi bloggar bra!

Egna förslag:

•

•

•

•

•

Tips

Publicera sloganen på bloggens startsida eller under er ”Om-sida”.

Till läraren

Referenser och inspirationsmaterial

Guider och lektionsmaterial

Friends nätrapport 2013. Om ungas liv på nätet och ur vuxna kan agera för ett schysstare nät klimat
http://issuu.com/friends.se/docs/friends_n_trapport_2013

Friends online. Att förebygga mobbning och främja en säker miljö för unga på nätet.
 Undervisningsmaterial med övningar för skolans förebyggande arbete mot mobbning och kränkningar med fokus på nätet. <http://www.partille.se/sv/FriendsOnline/>

Gilla hata horan – bok om näthat

En skönlitterär roman av Johanna Nilsson om mobbning på nätet. Ges ut i samarbete med Friends. Det finns också en lärarhandledning till boken som stöd för diskussioner om näthat i årskurs 8 och 9. <http://www.friends.se/gillahatahoran>

Jag <3 internet – dina rättigheter och skyldigheter på nätet

Undervisningsmaterial för mellanstadiet och högstadiet bestående av lärarhandledning och kopieringsunderlag som rör frågor om hur vi bör vara på nätet.

<http://www.statensmedierad.se/Publikationer/Produkter/Jag-hjartar-internet/>

<http://www.statensmedierad.se/Kunskap/Mediekunnighet/Jag-3-internet-for-hogstadiet/>

Koll på nätet. En bok om att skapa samtal mellan barn, unga och vuxna om nätet.

Författare: Olle Cox (Friends, 2009)

[http://friends.se/\\$-1/file/koll-pa-natet-1.pdf](http://friends.se/$-1/file/koll-pa-natet-1.pdf)

Nätvandra! En instruktion till samtal med unga online.

Text: Karl Ekeman (Fryshuset), Pia Widegren, Robert Kronman och Karolina Markström. 2010.

Boken finns att ladda ned här: http://www.motala.se/Documents/Dokument/Unga/metod-bok_natvandring.pdf

Schysst på nätet. En pedagogisk handbok om E-mobbning.

Författare: Carolina Engström, Marie Svanerudh (Friends, 2008)

[http://www.friends.se/\\$-1/file/schysst-pa-natet.pdf](http://www.friends.se/$-1/file/schysst-pa-natet.pdf)

Ungas integritet på nätet. En guide för föräldrar, pedagoger och andra viktiga vuxna – Diskussionsmaterial ingår. Av Johnny Lindqvist och Ewa Thorslund (2008–2011)

.SE:s Internetguide, nr 5

https://www.iis.se/docs/Ungas_integritet_Ver2_webb.pdf

TV- och radioprogram

Att bli mobbad på nätet. Föreläsning. UR, Inspelat 2013. (42 min.)

Sofia Berne, forskare i psykologi vid Göteborgs universitet, redogör för de tre kriterier som brukar räknas upp för definitionen av mobbning.

<http://www.ur.se/Produkter/176513-UR-Samtiden-Sociala-medier-i-skolan-Att-bli-mobbad-pa-natet?q=beteenden+p%C3%A5+n%C3%A4tet>

Skolans ansvar vid nätmobbning. Föreläsning. UR. Inspelat 2013. (30 min.)

Caroline Dyrefors Grufman, Barn och elevombud (BEO) berättar om vad lagen säger om skolans ansvar vid kränkningar på nätet. <http://www.ur.se/Produkter/176514-UR-Samtiden-Sociala-medier-i-skolan-Skolans-ansvar-vid-natmobbing?q=beteenden+p%C3%A5+n%C3%A4tet>

Nätmobbingen och skolan. Radioprogram från Skolministeriet, UR (30 min.)

Produktionsår: 2009.

Vad kan skolan och lärarna göra för att upptäcka att barn mobbas?

<http://www.ur.se/Produkter/150154-Skolministeriet-Natmobbingen-och-skolan>

Ungdomars och pensionärers sms- och nätspråk

Programinslag från UR. Sändes: 2011. (36 min.)

Språkforskaren Theres Bellander om digitalt språk hos unga och gamla.

<http://urplay.se/Produkter/164477-UR-Samtiden-Sprakforum-2011-Ungdomars-och-pensionarers-sms-och-natsprak>

Unga och internet

Programinslag från UR. Sändes: 2010 (48 min.). Hur ser ungdomars liv på nätet ut och hur påverkar det allt runt omkring? Johnny Lindqvist från kommunikationsbyrån Dist. Arrangör: Ungdomsstyrelsen. <http://urplay.se/Produkter/157694-UR-Samtiden-Ses-offline-Unga-och-Internet>

Webbplatser

Barn- och elevombudet (BEO)

En del av Skolinspektionen och arbetar för att motverka kränkningar, diskriminering av barn och elever och tillvara ta deras rättigheter genom att utreda anmälningar om kränkande behandling och företräda barn och elever i domstol. De informerar om lagstiftning och ger råd om hur skolor kan arbeta förebyggande.

<http://www.skolinspektionen.se/beo/>

Fråga forskarna: Unga online

En webbtjänst där forskare svarar på frågor från skolpersonal, föräldrar och andra unga och nätet. <http://ask.fm/ungaonline>

Kolla Källan

Kolla källan är en webbplats hos Skolverket med stöd- och inspirationsresurser för skolans arbete med informationsökning, källkritisk granskning och internetsäkerhet för barn och unga. Här finns också pedagogiskt material om upphovsrätt, personuppgiftslagen i skolan och sociala medier. <http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan>

Kräinkt.se

En webbplats framtagen av Datainspektionen med information om vad du kan göra om någon har lagt ut kränkande material om dig på nätet.

<http://www.kräinkt.se>

Nätkulturer

Elza Dunkels forskningsblogg om barns och ungas nätkulturer, barns rättigheter, lärande och IT. <http://www.kulturer.net/>

Statens Medieråd

Statlig myndighet med uppdrag att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. <http://www.statensmedierad.se/>

Texten skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande 2.5 Sverige vars licensvillkor återfinns på sidan www.creativecommons.org för närvarande på sidan www.creativecommons.org/licenses/by/2.5/se/ vilket innebär att allt du får fritt använda, sprida, kopiera och bearbeta innehållet i PDF:en så länge du talar om att det kommer från Webbstjärnan.

Frågor och funderingar
support@webbstjaran.se

